

**Інформаційна довідка
щодо проектів Законів України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення
прокурорського нагляду за дотриманням законності органами та
підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову та
контррозвідувальну діяльність»
(реєстр. № 13344 від 03.06.2025),
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення
прокурорського нагляду за дотриманням законності органами та
підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову та
контррозвідувальну діяльність у зв'язку із створенням та посиленням
самостійності Воєнної поліції України та
Спеціалізованої воєнної прокуратури»
(реєстр. № 13344-1 від 16.06.2025)***

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються правові підстави вдосконалення прокурорського нагляду за дотриманням законів під час проведення контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності, у тому числі з огляду на створення в Україні Військової поліції та Спеціалізованої військової прокуратури, можливості віднесення органів прокуратури, що здійснюють такий нагляд, до системи демократичного цивільного контролю сектору безпеки і оборони України. Зазначені питання досліджуються в контексті положень проектів Законів України (реєстр. № 13344 від 03.06.2025 та реєстр. № 13344-1 від 16.06.2025) (далі – відповідно, законопроект № 13344 та законопроект № 13344-1).*

Розглядається відповідність законопроектів нормам Конституції України, вимогам програмних документів публічної політики та актам права Європейського Союзу (далі – ЄС), що стосуються реформування органів правопорядку України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного кримінального процесуального законодавства, законам, що регулюють правовідносини у сфері забезпечення національної безпеки, здійснення оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності, положенням законопроектів щодо створення та функціонування в Україні органів військової юстиції.

За результатами дослідження виявлено ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації законопроектів під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в них мети, а також сформовано пропозиції щодо їх усунення.

***Ключові слова:** органи правопорядку, контррозвідувальна діяльність, оперативно-розшукова діяльність, прокурорський нагляд, військова юстиція, спеціалізована військова прокуратура, система демократичного цивільного контролю.*

Вступна частина.

У Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленому

Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023, встановлено базові стратегічні орієнтири, що визначають зміст і напрями реформування органів правопорядку України (далі – Комплексний стратегічний план, План). Вони стосуються основних аспектів функціональної діяльності цих органів щодо запобігання і протидії злочинності, забезпечення державної та національної безпеки України в умовах збройної агресії російської федерації проти України. Для реалізації зазначених пріоритетів Планом визначено основні напрями реформування органів правопорядку, серед яких передбачено і модернізацію правових засад оперативно-розшукової діяльності, удосконалення внутрішньої структури і функцій органів правопорядку та прокуратури, забезпечення їх спроможності ефективно виконувати свої функції.

У цьому Плані особливу увагу приділено посиленню функціональної спроможності органів прокуратури з урахуванням встановлених пріоритетів та вимог реформування зазначеної сфери. Зокрема це: посилення координаційної ролі прокуратури щодо органів правопорядку відповідного рівня під час реалізації ними повноважень з протидії злочинності, в т.ч. запровадження правового механізму затвердження міжвідомчих актів з питань здійснення оперативно-розшукової діяльності, розширення меж дискреції прокурора в кримінальному провадженні для забезпечення виконання покладених на нього функцій з урахуванням пріоритетних напрямів протидії злочинності.

У досліджуваному контексті першочергове значення має і передбачене Планом посилення спроможностей Служби безпеки України (далі – СБУ) у сфері контррозвідувальної діяльності, інформаційної безпеки та боротьби з тероризмом, а також розроблення, упровадження та періодичне оновлення профілів ризиків у діяльності органів правопорядку та прокуратури у сфері забезпечення національної, громадської безпеки і порядку та протидії злочинності.

У Звітах Європейської Комісії (далі – ЄК) щодо України (у рамках Повідомлень про політику розширення ЄС) від 08.11.2023 SWD (2023) 699 та 30.10.2024 SWD (2024) 699 наголошується на необхідності безумовного забезпечення координаційної функції прокуратури в системі органів правопорядку, посилення керівної ролі та дискреційних повноважень прокурорів під час кримінального провадження, а також діяльності цих органів щодо запобігання та протидії злочинності. Запровадження зазначених положень потребує напрацювання концептуальних засад та внесення відповідних змін до Закону України «Про прокуратуру», інших законодавчих актів з метою вдосконалення правового регулювання організації діяльності прокуратури України, визначення повноважень та статусу прокурорів тощо.

У вказаних Звітах ЄК зазначається, що особливого значення для подальшого розвитку спроможностей держави у сфері забезпечення національної безпеки відіграють посилення парламентського контролю за службами безпеки та розвідки і правова регламентація впровадження та здійснення кримінальної розвідки. Діяльність СБУ необхідно зосередити виключно на виконанні завдань щодо забезпечення національної безпеки та протидії тероризму. З цією метою потребує суттєвого оновлення спеціальне

законодавство щодо її компетенції та організаційно-правових засад у сферах контррозвідувальної діяльності, інформаційної безпеки та кіберзахисту, боротьби з тероризмом та охорони державної таємниці.

Відповідно до частини першої статті 131-1 Конституції України до функцій прокуратури у сфері, що стосується діяльності органів правопорядку та здійснення кримінального провадження, належить організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими (розшуковими) діями органів правопорядку. Згідно з положеннями статті 2 Закону України «Про прокуратуру» на прокуратуру покладається здійснення функції нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.

З метою реалізації вказаної функції у статті 14 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначено посадових осіб органів прокуратури, наділених повноваженнями здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, перелік конкретних заходів, яких може вживати прокурор у межах своєї компетенції, здійснюючи такий нагляд, а також питання, які не належать до предмета прокурорського нагляду у цій сфері.

Окрім того, на виконання вищезазначеної функції у пункті 6 частини другої статті 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність», у якій визначено функції та повноваження органів, підрозділів та співробітників Служби безпеки України, що здійснюють таку діяльність, передбачено, що нагляд за додержанням законів під час проведення контррозвідувальної діяльності здійснюється Генеральним прокурором, виконувачем його обов'язків або уповноваженими наказом Генерального прокурора заступниками Генерального прокурора. Однак перелік повноважень прокурорів або конкретних заходів, які вони можуть вчиняти, реалізуючи ці повноваження, у ній не наведено. Певне виключення складають положення вказаного пункту про право відповідних підрозділів та співробітників СБУ здійснювати заходи, визначені частиною третьою статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», лише за ухвалою слідчого судді, за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженим прокурором.

Тобто, незважаючи на неузгодженість між положеннями Конституції України та Закону України «Про прокуратуру» щодо функцій прокуратури, на сьогодні прокурори реалізують свої повноваження щодо нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність.

Водночас відсутність у Законі України «Про контррозвідувальну діяльність» визначення (переліку) конкретних заходів, які мають право вчиняти прокурори, здійснюючи відповідний нагляд, не відповідає вимогам щодо повноти та правової визначеності закону, передбачених статтею 34 Закону України «Про правотворчу діяльність». Їх відсутність на законодавчому рівні має суттєві негативні суспільні наслідки, оскільки проведення

контррозвідувальної діяльності, враховуючи її підстави, зміст та спрямованість, з об'єктивною необхідністю може бути пов'язано із тимчасовими обмеженнями конституційних прав осіб.

Окрім того, обмежено коло посадових осіб, які зводяться до Генерального прокурора, виконувача його обов'язків або заступників, уповноважених наказом Генерального прокурора, тобто лише до керівників прокуратури, наділених законом повноваженнями здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення контррозвідувальної діяльності, не відповідають сучасним потребам щодо забезпечення належного та ефективного прокурорського нагляду щодо дотримання прав людини. Відповідні приписи не враховують наявну кількість заведених контррозвідувальних справ та контррозвідувальних заходів, які наразі проводяться уповноваженими компетентними державними органами.

Така ситуація не відповідає концептуальним вимогам щодо безумовного забезпечення принципів верховенства права, дотримання прав і свобод людини в діяльності органів правопорядку як складових сектору безпеки і оборони, з одночасним посиленням їх ефективності та інституційної спроможності.

Наявні правові прогалини перешкоджатимуть також досягненню одного з основних завдань реформування органів правопорядку, на яке постійно акцентується увага у документах державної політики та актах права ЄС. А саме: удосконалення демократичного цивільного контролю за зазначеними вище органами загалом, та за СБУ й іншими державними структурами, наділеними повноваженнями здійснювати контррозвідувальну діяльність, зокрема. У свою чергу істотне посилення парламентського контролю за службами безпеки, розвідки та контррозвідки розглядається як визначальний чинник у сфері належного забезпечення національної безпеки України.

З огляду на викладене, для усунення зазначених прогалин та неузгодженостей, виконання вимог Комплексного стратегічного плану та згаданих вище документів ЄС щодо удосконалення засад демократичного цивільного контролю за органами правопорядку, існує необхідність внесення змін до чинного законодавства України та підготовки зазначених законопроектів. Їх метою є удосконалення правового статусу і функціональної спроможності прокуратури, в т.ч. Спеціалізованої військової прокуратури, щодо нагляду за додержанням законів органами і підрозділами, уповноваженими здійснювати оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність, як частини сектору безпеки держави; ефективного виявлення та усунення порушень прав і свобод людини і громадянина під час такої діяльності.

Основна частина.

У досліджуваних альтернативних законопроектах досягнення зазначеної мети пропонується реалізувати шляхом внесення відповідних змін до статті 34 Закону України «Про Службу безпеки України», статті 9-1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», статті 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність», статей 2, 25 Закону України «Про прокуратуру», статті 28 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», статті 32 Закону України «Про

Державну прикордонну службу України», статті 4 Закону України «Про національну безпеку України». Окрім того, пропонується доповнити новими статтями: 11-1 – Закон України «Про контррозвідувальну діяльність»; 56 – Закон України «Про розвідку»; 4-1 – Закон України «Про Службу зовнішньої розвідки України»; 10-1 – Закон України «Про національну безпеку України».

Запропоновані у вказаних законопроектах зміни та доповнення ідентичні за своїм змістом та фактично дублюють один одного. Однак у законопроекті № 13344 вони передбачають повноваження Генерального прокурора, визначених ним заступників Генерального прокурора та уповноважених наказом Генерального прокурора прокурорів здійснювати нагляд за додержанням законів органами, підрозділами та співробітниками Служби безпеки України, розвідувальних органів, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони під час проведення ними контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності на підставі та у порядку, передбачених законами України.

Водночас у законопроекті № 13344-1 такими повноваження пропонується наділити, крім Генерального прокурора, «заступника Генерального прокурора – Головного воєнного прокурора, а також уповноважених наказом заступника Генерального прокурора – Головного воєнного прокурора прокурорів Спеціалізованої воєнної прокуратури».

За результатами проведеного дослідження вважаємо за доцільне відзначити таке. Законопроекти є актуальними та мають важливе значення для законодавчого забезпечення організаційно-правових засад удосконалення прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять контррозвідувальну та оперативно-розшукову діяльність. Водночас вони містять певні *ризики*, що можуть ускладнювати ефективну реалізацію та досягнення проголошеної у них мети.

Зокрема, у законопроектах пропонується доповнити Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» новою статтею 11-1 *«Нагляд за додержанням Конституції та законів України під час проведення контррозвідувальної діяльності»*. Її положення передбачають повноваження прокурорів здійснювати «нагляд за додержанням Конституції та законів України» під час проведення уповноваженими законом підрозділами контррозвідувальної діяльності.

Аналогічні формулювання щодо *«нагляду за додержанням (дотриманням) Конституції України»* в якості функції прокуратури пропонується визначити у статтях 2, 25 Закону України «Про прокуратуру», статті 34 Закону України «Про Службу безпеки України», інших нормах перелічених вище законів України, до яких у законопроектах пропонується внести зміни та доповнення, пов'язані з розширенням обсягу відповідних наглядових повноважень прокурорів.

Однак вбачається, що вказане формулювання не узгоджується з відповідними вимогами Конституції та законів України.

Так, серед основоположних функцій, які здійснює прокуратура, передбачених статтею 131-1 Конституції України, відсутній «нагляд за вимогами Конституції». Водночас серед таких функцій визначено «нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку».

Відповідно до положень частини першої статті 2 Закону України «Про прокуратуру» на органи прокуратури, серед інших, покладається функція *«нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство»*. Водночас *«нагляд за Конституцією»* цим спеціальним законом, що визначає правовий статус, завдання та функціональні повноваження прокуратури, також не передбачений.

Слід зазначити, що згідно з вимогами статті 147 Конституції України питання про відповідність Конституції Україні (конституційність) законів України та у передбачених Конституцією випадках інших актів вирішує Конституційний Суд України, який здійснює й офіційне тлумачення Конституції України. Аналогічні статус і повноваження Конституційного Суду України передбачені статтями 1, 7 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Виходячи з положень статті 102 Конституції України, Президент України як глава держави, є гарантом додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Крім того, парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (стаття 101 Конституції України).

Тому з огляду на викладене, згадування про *«нагляд за додержанням (дотриманням) Конституції»* у статті 11-1, якою пропонується доповнити Закон України «Про контррозвідувальну діяльність», у статтях 2, 25 Закону України «Про прокуратуру», статті 34 Закону України «Про Службу безпеки України», інших статтях законів України, визначених у законопроектах, є некоректним і потребує виключення.

Відповідно до вимог системності закону та узгодженості змісту його окремих норм, доречно залишити у тексті пункту 6 частини другої статті 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» загальний припис, що вказує на повноваження прокурорів здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення контррозвідувальної діяльності.

З метою його узгодженості з текстом частини першої статті 11-1 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» (у редакції законопроектів), у якій пропонується встановити новий перелік посадових осіб прокуратури, що уповноважуються здійснювати цей нагляд, доцільно викласти вказаний припис у такій редакції: *«Нагляд за додержанням законів під час проведення контррозвідувальної діяльності здійснюється Генеральним прокурором, виконувачем його обов'язків, визначеним Генеральним прокурором, заступником Генерального прокурора, а також уповноваженими наказом Генерального прокурора прокурорами»*.

Доповнення цього переліку посадою *«виконувача обов'язків Генерального прокурора»*, яка відсутня у законопроектах, є оптимальним з точки зору забезпечення належної організації відповідного нагляду у випадку тимчасової відсутності Генерального прокурора. Тому словосполученням *«виконувача обов'язків Генерального прокурора»* доцільно доповнити і частину першу зазначеної статті 11-1 після слів *«здійснюється Генеральним прокурором»*.

У законопроектах пропонується доповнити Закони України «Про розвідку», «Про Службу зовнішньої розвідки України», «Про Державну

прикордонну службу України» нормами, що визначають повноваження прокурорів здійснювати нагляд за додержанням законів підрозділами (зокрема внутрішньої безпеки) розвідувальних органів, які мають право здійснювати оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про розвідку» до розвідувальних органів належать Служба зовнішньої розвідки України, розвідувальний орган Міністерства оборони України, розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону. Положення про розвідувальний орган затверджує Президент України.

З метою правової визначеності положень законопроектів, враховуючи специфіку завдань та функцій розвідувальних органів, диспозиції статей вищеназваних законів, у яких пропонується передбачити право прокурорів здійснювати нагляд за додержанням законів підрозділами розвідувальних органів щодо проведення ними оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, доречно доповнити словосполученням *«з урахуванням особливостей, встановлених законом, щодо мети, функціональної діяльності цих органів та її результатів для забезпечення національної безпеки України»*.

Потребує корегування і запропонована у законопроектах нова редакція абзацу другої частини першої статті 4 «Засади демократичного цивільного контролю» Закону України «Про національну безпеку України». У ній систему цивільного контролю сектору безпеки і оборони пропонується доповнити такою складовою як *«нагляд прокуратури за додержанням вимог Конституції і законів України органами та підрозділами, які мають право здійснювати оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність, дізнання, досудове слідство, а також при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян»*.

Вбачається, що запропоноване доповнення є великим за обсягом, має вкрай громіздку структуру та перенасичене великою кількістю повторюваних термінів. Це значно обтяжує сприйняття та розуміння пропонованої норми, що, як наслідок, ускладнюватиме її правильне використання під час правозастосовної діяльності. Окрім того, воно фактично дублює диспозицію пропонованої у законопроектах статті 10-1 «Нагляд прокуратури».

Враховуючи викладене, доцільно доповнити абзац другий частини першої статті 4 Закону України «Про національну безпеку України» словами: *«нагляду прокуратури за додержанням законів з підстав та в порядку, передбаченому цим Законом»*.

Виходячи із змісту досліджуваних законопроектів, вважаємо слушним в їх назвах словосполучення *«посилення прокурорського нагляду»* замінити на *«удосконалення прокурорського нагляду»*. У законопроектах мова йде саме про надання нової змістовної якості функціональній діяльності прокуратури, яка відповідатиме сучасним вимогам актів права ЄС, а не лише про збільшення кількості її повноважень. У випадку ухвалення та імплементації будь-якого із законопроектів органи прокуратури набудуть не тільки оновленої функціональної спроможності щодо здійснення повноцінного нагляду за

додержанням законів усіма органами, які відповідно до закону наділені правом проводити оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність, а й стануть самостійною складовою системи демократичного цивільного контролю сектору безпеки і оборони.

У такому випадку назва законопроектів відображатиме предмет їх правового регулювання, що відповідатиме вимогам до нормативно-правового акта, встановленим статтею 37 Закону України «Про правотворчу діяльність».

Враховуючи мету законопроектів, вбачається більш оптимальним та логічним те визначення і перелік посад прокурорів, що уповноважуються здійснювати нагляд за додержанням законів органами та підрозділами, які проводять контррозвідувальну та оперативно-розшукову діяльність, яке наведено у законопроекті № 13344.

Названі у законопроекті № 13344-1 «заступник Генерального прокурора – Головний воєнний прокурор, уповноважені наказом заступника Генерального прокурора – Головного воєнного прокурора прокурори Спеціалізованої воєнної прокуратури» є спеціальними прокурорами за визначенням охоплюються загальним поняттям та переліком «прокурорів органів прокуратури», які передбачені частиною першою статті 15 Закону України «Про прокуратуру». Зокрема, такими посадами як «заступник Генерального прокурора», «прокурор Офісу Генерального прокурора», «прокурор обласної прокуратури» тощо.

Положення галузевого наказу Генерального прокурора «Про особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у сфері оборони» від 17.05.2023 № 130 наразі передбачають підстави та порядок діяльності Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Офісу Генерального прокурора, а також чотирьох регіональних спеціалізованих прокуратур у сфері оборони, які діють на правах обласних прокуратур (пункти 2-4).

Крім того, варто зауважити, що виходячи з вимог статті 5 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» основним, спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері контррозвідувальної діяльності є Служба безпеки України.

Водночас, згідно пункту 5 вказаного наказу Генерального прокурора Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Офісу Генерального прокурора має забезпечувати організацію та здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності лише оперативними підрозділами Головного управління внутрішньої безпеки (крім оперативно-розшукових справ стосовно організованої та транснаціональної злочинності) і Департаменту військової контррозвідки Служби безпеки України. Діяльність інших підрозділів СБУ, наділених повноваженнями проводити контррозвідувальну та оперативно-розшукову діяльність, не належить до предмета прокурорського нагляду Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони.

Слід зазначити, що у законопроекті № 13344-1 у назвах відповідних державних органів пропонується застосовувати визначення «воєнна» поліція та «воєнна» прокуратура. Вбачається, що термін «воєнний» у контексті завдань, функцій та повноважень цих органів є недостатньо обґрунтованим і не узгоджується зі змістом та значенням, в якому він повинен вживатися.

Сутність лексеми «воєнний», на відміну від «військовий», стосується виключно війни, тобто окреслено веденням війни або воєнних, бойових дій, пов'язаних із застосуванням зброї, збройної сили, збройних засобів ураження тощо. У такому само значенні роз'яснення цього терміна надається в чинних законах України. Зокрема, у Законі України «Про оборону України» воєнні дії визначаються як *організоване застосування сил оборони та сил безпеки* для виконання завдань з оборони України. Сенсом бойових дій є вирішення бойових (спеціальних) завдань під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації збройного конфлікту, виконання інших завдань із *застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння)*. Згідно із Законом України «Про національну безпеку України» сутністю воєнного конфлікту є розв'язання міждержавних або внутрішньодержавних суперечностей із *двостороннім застосуванням воєнної сили*. Збройний конфлікт як один із видів воєнного конфлікту також передбачає *збройне зіткнення між державами тощо*.

Водночас поняття «військовий» має інший, більш широкий контекст і означає того, хто має стосунок до війська, військовослужбовців. Воно також пов'язано з організацією та порядком несення військової служби, змістом і характером такої служби тощо¹.

Застосування відносно поліції та спеціальної прокуратури терміну «воєнний» не узгоджується, крім іншого, із передбаченим у КК України родовим об'єктом, тобто правовідносинами, на які посягають відповідні діяння, та назвою таких правопорушень. Такі діяння містяться в нормах Розділу XIX цього Кодексу «Кримінальні правопорушення проти встановленого *порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)*».

Відповідно до поняття, визначеного у статті 401 КК України, військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені вказаним Розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів. Вчинення окремих діянь, передбачених у Розділі XIX КК України, «в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці» визначено їх диспозиціями як кваліфікуючі, обтяжуючі відповідальність ознаки.

У будь-якому випадку основними ознаками складу кримінальних правопорушень, передбачених статтями 402–435-1 Розділу XIX КК України, є те, що вони вчиняються проти встановленого законодавством порядку несення або проходження *військової служби*, а також те, що спеціальними суб'єктами їх вчинення є *військовослужбовці* Збройних Сил України або інших, утворених відповідно до закону, військових формувань України.

З огляду на викладене, вважається цілком логічним та обґрунтованим, що діяльність із запобігання, виявлення, припинення та розслідування названих «військових кримінальних правопорушень» має бути віднесено до компетенції такого спеціального органу правопорядку, як «*військова поліція*». Відповідний нагляд за додержанням законів має здійснювати «*спеціалізована військова прокуратура*».

¹ Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnkyk.ua/index.php?swrd>

Отже, законопроекти є актуальними, їх підготовка відповідає вимогам щодо подальшого реформування органів правопорядку та прокуратури, визначеним у вищеназваних документах публічної політики та актах права ЄС. Проте, окремі положення законопроектів не повною мірою узгоджуються із усталеними правилами законодавчої техніки щодо повноти, правової визначеності й системності змісту нормативно-правового акта, його узгодженості з нормами інших законів та основними засадами законотворчої діяльності. У подальшому це перешкоджатиме їх належній реалізації під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної у них мети, спрямованої на законодавче забезпечення ефективного прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову та контррозвідувальну діяльність, удосконалення засад демократичного цивільного контролю за ними, зокрема й прокуратурою як складовою загальної системи такого контролю.

У пояснювальних записках до законопроектів зазначено, що їх реалізація не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету. Проте ефективна реалізація запропонованих повноважень прокуратури, можливість виконання усього комплексу заходів, передбачених, зокрема, статтею 11-1 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» (у редакції законопроектів), а також положень інших законів, визначених законопроектами, потребує створення у структурі Офісу Генерального прокурора та обласних прокуратур нових підрозділів із значним обсягом завдань та функціональних повноважень. Це з об'єктивною необхідністю потребує додаткових бюджетних витрат на їх утримання. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включно з відповідними розрахунками) не додається.

Висновок.

Досліджувані законопроекти мають актуальне значення. Однак попри доцільність пропонованих у них змін, окремі положення законопроектів містять деякі ризики, які можуть перешкодити їх ефективній реалізації та досягненню задекларованих цілей. Внаслідок цього, вони потребують уточнення та доопрацювання.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*